

К 792/Д 87

1200000868715

ДРАМАТИЧЕН ТЕАТЪР
• САВА ОГНЯНОВ •
РУСЕ

*Регионална библиотека
"Любен Каравелов"*

120000868715

НИКОЛА РУСЕВ

ОТ ЗЕМЯТА ДО НЕБЕТО

пиеса в две части

премиера на 1 февруари 1978 година
в операта

442952

ПОСВЕЩАВА СЕ НА ГЕРОИЧНАТА
100-ГОДИШНИНА ОТ ОСВОБОЖДЕНИЕТО
НА БЪЛГАРИЯ ОТ ОСМАНСКО ИГО

ЧОВЕКЪТ — ТОВА НЕ Е САМО ДНЕШНИЯТ ДЕН.
НИТО САМО УТРЕШНИЯТ. ЧОВЕК ТРЯБВА ДА ЗНАЕ
КАКВО Е ПОСТИГНАТО ПРЕДИ НЕГО, ЗА ДА ГО СВЪР-
ЖЕ И ПРЕОСМИСЛИ СЪС СВОИТЕ ДЕЛА. ЗА НАС Е
ВИСОКА ГОРДОСТ И НАЦИОНАЛНО ЩАСТИЕ, ЧЕ
ИМАМЕ ТАКЪВ НАРОД, ТАКАВА ИСТОРИЯ, ТАКИВА
МОРАЛНИ ОПОРИ — КАТО АПРИЛЦИ. И ТРЯБВА ВСЕ-
КИ ДА ГИ ПОЗНАВА. ТОГАВА СИГУРНО ЩЕ ГИ ОБИК-
НЕ. И ОЩЕ ПО-СИГУРНО — ЩЕ МУ СЕ ИСКА ДА ВЗЕ-
МЕ НЕЩО ОТ ТЯХ.

ОТ ЗЕМЯТА ДО НЕБЕТО

ПОСТАНОВКА
СЛАВИ ШКАРОВ

ДЕКОР
НЕЙКО НЕЙКОВ

КОСТЮМИ
ВИОЛЕТА РАДКОВА

Д Е Й С Т В У В А Щ И Л И Ц А :

ГАВРИЛ	АНГЕЛ АНГЕЛОВ
ВАНКОВ	СЕВДАЛИН ПОПОВ
ПАВЕЛ	ВЛАДИМИР БРАТАНОВ
КАРАЮСЕИНА	СТОЯН ГЕОРГИЕВ артист от РНО
МЮДЮРИНЪТ	КОСТА ДИМОВ
НЕДЖИП АГА	СТЕФАН НАИДЕНОВ сътрудник
ТОДОР	ВАЛЕНТИН ГАДЖОКОВ
ПЕНА	Е Л Е Н А С Т Е Ф А Н О В А народна артистка
БУДИН	ГЕОРГИ СТЕФАНОВ
КУНДУРДЖИЯТА	НИКОЛА ЧИПРИЯНОВ
НАИДЕН	КОНСТАНТИН ДИМЧЕВ
ШАБАНИЦА	МАРИНА ПРАШАНОВА
ПОП НИКОЛА	ЦАНКО ВОЙНОВ
КЕСЯКА	КЛИМЕНТ МИХАЙЛОВ
КЕСЯКОВИЦА	ИВАНКА БЕНЧЕВА
БРАЙКО	ТРАЙКО НАЧЕВ
д-р РАШКО	АНДРЕЙ МЕДНИКАРОВ
ДАСКАЛ КОЛЪО	ЛЮБОМИР МИРЧЕВ
КУКУРИНЕКА	ДИМИТЪР ИОРДАНОВ
ГАЙТАНЕКА	ДИМИТЪР ГИЛЕВ

КАМЕНАРЧЕТО	ПЛАМЕН СИМЕОНОВ сътрудник
ТИХАНЕКА	НИКОЛАЙ МИТЕВ
ДУШАНА	ЗДРАВКО ВЛАДИМИРОВ сътрудник
ГАГАТА	ВАСИЛ АНТОВ
ТОСУНА	НИКОЛАЙ АНГЕЛОВ
СТОЯН	ГЕОРГИ РАДОМИРОВ
САПУНА	МИНКО МИНКОВ
САПУНКАТА	РУМЯНА ТАШЕВА
НИКОЛА	ПЕТЪР КОСТОВ
СПАС	ГЕОРГИ НИКОЛОВ
ЕВКА	МАРИАНА ДИМИТРОВА
РАЛЕ	БОЖИДАР МАНЕВ
РАЛЕВИЦА	ДИАНА ДЕЯНОВА
ОСЛЕКА	АЛЕКСАНДЪР БЕЧЕВ заслужил артист
ОСЛЕКОВИЦА	АНТОАНЕТА КРЪСТЕВА
ВЪЛО	ВЕСЕЛИН РАЛЕВ
ВЪЛОВИЦА	МИЛАНКА ПЕТРОВА
ДЪЩЕРЯ ИМ	ЛЮДМИЛА ПЕТРОВА

И ЦЕЛИЯТ СЪСТАВ НА ТЕАТЪРА.

НИКОЛА РУСЕВ

е роден на 13 юли 1932 година в гр. Берковица. Завършва режисура във ВИТИЗ „Кр. Сарафов“ през 1954 година. Дебютира като автор-драматург с пиесата „Делниците имат много имена“, 1959, с която още през същата година получава признание на Втория национален преглед на българската драма и театър. Отдал се окончателно на драматургията, Никола Русев пише пиесите: „Посоки“, 1960, „Биография на един дъжд“, 1962, „Я, колко макове!“, 1963, „Табакера 18 карата“, 1965, „Двоен креват за Адам и Ева“, 1967, „Старчето и стрелата“, 1968, „Зелената брадавица“, 1970; пиесите за деца „Лют звяр“, 1964, „Петлето“, 1966, „Жълтото око“, 1973, и други, които бързо го нареждат в редицата на нашите най-изтъкнати и обичани съвременни драматически писатели. Никола Русев е автор и на голям брой радиопиеси, телевизионни пиеси и киносценарии. Драматичен театър „Сава Огнянов“ е представил през 1963 г. пиесата му „Я, колко макове!“. Най-новата драматургична творба на Русев, написана през 1976 година по случай 100-годишнината на Априлското въстание „ОТ ЗЕМЯТА ДО НЕБЕТО“ е втора среща на русенските театрални зрители с творчеството на известния наш драматург.

ПРОТОКОЛ
НА ЗАСЕДАНИЕТО ОТ 17 АПРИЛИЙ, СТАНАЛО В
ПАНАГЮРИЩЕ ПОД ПРЕДСЕДАТЕЛСТВОТО НА
ГЕОРГИ БЕНКОВСКИ

1. Питат апостолите: Съгласни ли сте да са дигне знамето на въстанието на 1-й Майй?
2. Отговор: Да, съгласни сме, но предварително трябва да са извести за това на 25 Априлий.
— — — — —
20. П. По кой начин може да му са помогне и от где именно ще да може да са проведе въоръжена сила?
О. Наша свята длъжност е да съберем и усилим колкото е възможно повече чети от околните села, които ще да са присъединят на панагюрската чета, която ще да тръгне от последното това място за Пазарджик под председателството на Бенковски войвода. Четиридесет пожара, произведени вътре в градът, трябва да предшествуват влизането на четата в градът. Населението само трябва да подпали градът. Двадесет души са определят от събранието, за да запалят Пловдив, и други десет, за да запалят Одрин. Пазарджикският депутат Соколов са задължава да испрати тие тридесет души, назначени за горепоменатите места; никакво ново решение не ще да са предприеме, докато не са изпълни това постановление.
— — — — —
26. П. Как ще да са гарантира безопасността на фамилияте и тяхното отиване в определените пунктове?
О. Селените са длъжни да натоварят своите семейства на кола или на коние, които в продължение на това време, дордето престигнат на определените места, ще са пазят от четире отделения вардачи. Тие, които ще да са намират напред или отзад, ще са придружават от избрана конница, а средата ще да са пазят от въоръжени пешаци. Така също и керванът с провизиите ще да са пазят от въоръжена сила. Една малка чета ще бъде определена, за да обикаля по селата, които не са са още испразнили и принесли. Сичките села, след като са испразнят, ще са предават на огън.
— — — — —
36. П. Тряба ли да са чака условният ден за въстанието?
О. Тряба да са чака, до колкото обстоятелствата ни позволяват.

Горните параграфи са одобриха от болшинството, от апостолите, от избраните комиссари и от централното събрание на западна Тракия.

(Подписани) В. Петлешков, В. Соколски, Ив. Соколов, Н. П. Стоянов, Н. Караджов, Хр. В. Търнев, Г. Нейчов, И. Мачов, П. Грую — Комиссари.

Г. Бенковски, П. Волов, Г. Икономов — апостоли.

ЗАХАРИ СТОЯНОВ

Из „Записки по българските въстания“

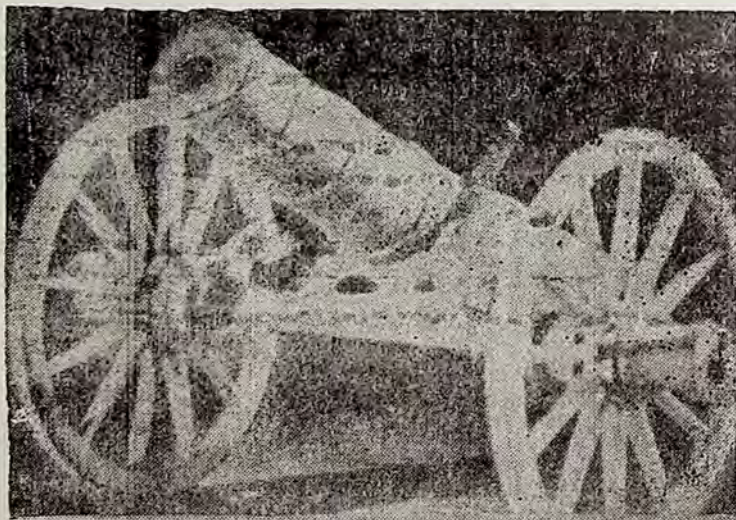
... Наближаваше часът 12 по турски, а броят на въстаниците се увеличаваше непрекъснато, възхищението вземаше по-голям размер, „да живеят“ се произнасяше по-грьмогласно. Народ, мъже и жени от разни възрасти, пълнеше мегдана. На всичките главите бяха украсени със здравец, пушките им, ножовете, тъй щото от далеч представляваха раззеленена гора. Всеки искаше да излезе навън да подиша свободно и да види българските юнаци. Едни пееха, други плачеха (от радост, разбира се), трети декламираха и ораторствуваха, като описваха с най-черни краски нашите теглила и страдания и успеха ни за в бъдеще; а естивното „да живеят“ и „смърт на тиранина“ кълтаха по четирите крайща на селото.

Народът и въстаниците, които се натискаха по мегдана, приличаха на развълнувано море. Тия не шяха да знаят от нищо, двама души нямаше, които да разсъждават сериозно, всичките кълнях турското робство и оплакваха миналите тежки съдбини на България, като човек, който вчера е стоял вързан в синджири и чак сега се е освободил.

ИВАН ХАДЖИЙСКИ

Из „Оптимистична теория за нашия народ“

. . . За вярата в успеха допринасяха и редица още неща: гордата самоувереност и решителност на апостолите, особено на майстора на позата и на театралните жестове Бенковски, чиито очи дишаха огън и плам, чието гърло не преставаше ден и нощ да зове като тръба; изключителният характер и ум на всички апостоли, които бяха все едро скрое-ни хора; учеността на някои от тях, което като образец поразяваше и заразяваше; знаменитото доказателство „Турция ке падне“, симпатичното мастило и всички лъжи и доводи, които можеха да убедят слушателите в силата на апостолите, на организацията на българите и в слабостта на прогнилата турска империя. . . Минеше ли пък през селото Бенковски със своя щаб на коне — една малка дисциплинирана военна команда, първообраз на бъдещата българска войска — то не оставаше вече никакво съмнение върху това, че в най-скоро време царство ще се превзема, сеч ще става. Тази малка военна дружина, за която не съществуваше вече никаква турска власт, пръскаше като дим обвързващата сила на представата за могъществото на турската власт. Тя беше олицетворение на българската независимост.

Борис ВАСИЛИЕВ

Из романа „Имаше ги, нямаше ги“

. . . Той отново направи пауза и в мъртвата тишина ясно се чу как спонтанно изхлипа жена.

— Така като обикалях трупове или просто ги прескачах, когато беше невъзможно да ги заобиколя, продължавах аз своя страшен път. Не се задуших от миризмата, не се задавих от ридания, не изгубих съзнание от ужаса: аз издържах на изпитанието, уверен в своите сили. Но когато влязох в църковния двор, разбрах, че никакви човешки сили не ще ми стигнат, за да понеса това, което застана пред мен: целият двор беше покрит с човешки тела. Целият двор, от стена до стена, от църквата до вратите, на няколко пласта! Отделни късове, представлявали някога цели мъже, момински глави с плитки, обезглавени женски тела, съсечени младенци, побелели старчески глави, издънени с тояга — всичко това ме обкръжаваше наоколо, даваше ме и потискаше и аз не можех да направя крачка. Аз бях посред царството на мъртвите. И тогава завопих: „Господи — виках аз и сълзите се стичаха по страните ми. — Защо тъй страшно изпитваш смиреннието ми, господи! Дай меч в ръцете ми и аз ще въздам на зверовете в човешки облик. Дай ми меч, господи, защото силите ми се изчерпиха от изпитанието твое. Дай ми меч! . . .“ Така виках над телата на моите братя и сестри, приели люта смърт от ръцете на башибозуците. Виках, докато не се изтосиха моите сили и не рухнах на колене в запеклата се кръв. Аз плаках и се молих и станах, осъзнал вече дълга свой. Този дълг ми даде сили: аз не само стигнах до файтона, но още веднъж минах целия път от улицата до църквата, като взех със себе си всичко необходимо, за да отслужа. Когато се върнахме в църковния двор, вече се беше стъмнило и луната се бе издигнала. Кочияшът-българин плачеше, паднал ничком гризеше окървавената земя, а аз отслужих панихида за невинните страдалци, поклоних им се доземи и се заклек, докато съм жив да разказвам на света, какво се върши в нещастна България.

Веселин АНДРЕЕВ

Из книгата „Размисли“

„Празна романтика! Защо бяха тия излишни жертви? Свободата и без това щеше да дойде от Русия!“ — неведнъж са философствували еснафите. Боже мой, всякога ги има такива! Тях никога не ги влече дръзкото, безкористното. Преди всичко много привлекателно, гордо, респектиращо е когато слабият се опълчва против силния — в защита на правдата, дори без изгледи за успех. Така е в живота и на хората, и на народите. „Да, във въстанията няма благоразумие. . . Народите, които ламтят за свобода и на които програмата за действие е начертана от самата история, сякаш да противоречат на една велика истина, ако бяха седнали да смятат това и онова. . .“ (Захари Стоянов). И после, кой можеше да твърди, че без пукота на черешовите топчета, без писъка на децата, без храбростта на средногорските мъже, Русия щеше да получи възможността да тръгне през Дунава? Най-сетне, какво би била нашата свобода, поднесена даром? Какво самочувствие би имал народът ни? Демократичният дух на Април остана като свята вдъхваща традиция за идващите революционни смени.

КРАЯТ НА ЕДНА ТЕАТРАЛНА ТРИЛОГИЯ

Вълненето на режисьора Слави Шкаров и сценографа Нейко Нейков при работата им над спектакъла „От земята до небето“ се дължи не само на факта, че постановката е посветена на 100-годишнината от освобождението на България от османско иго. Това вълнение има и личен характер — за двамата творци пиесата „От земята до небето“ е край на съвместната им работа върху една театрална трилогия, включваща драмите „Боряна“ от Йордан Йовков, „Законодателят“ от Рангел Игнатов и „От земята до небето“ от Никола Русев. Чрез тази сценическа трилогия те се опитаха да споделят свои мисли, свой поглед върху проблема за националното в българския характер и душевност. Завършекът на тази рядка творческа задача бе и поводът за нашия разговор със Слави Шкаров и Нейко Нейков.

— Другарю Шкаров, разкажете по-подробно за вашите намерения при осъществяването на цикъл от пиеси, посветени на българина като душевност и светоглед?

— Проблемът за националното в изкуството и социологията е извънредно сложен. През последните години той нашумя, върху него усилено разискват социолози, философи, изкуствоведи. Ето защо нашата амбиция с Нейко Нейков бе да кажем и ние с театрални изразни средства нещо върху този проблем, но никак не смятаме, че сме изчерпили въпроса и то с три пиеси. Макар да са различни по звучене, историческо време и автор-ов стил, в тях ние се стремяхме да покажем генерални, обобщени моменти от душевността на българина. Нашите спектакли не илюстрират исторически моменти, а се стремят към метафорични внушения. В „Боряна“ сценичният акцент е върху живота на българина по време на една политическа депресия. В катаклизмите на ханкрумовото време от „Законодателят“ извисихме идеята и искахме да внушим драматизма на един исторически период, когато българинът се бори за национално самосъзнание и власт. А в последната творба „От земята до небето“ искаме да покажем как нашият народ прави бунт, как пътят на героическата саможертва минава през многолики човешки съдби. Драматично проглеждане за света, борба за национално самосъзнание, бунт — ето координатите на нашата мисъл в трилогията.

— С кои свои качества пиесата на Никола Русев ви по-могна да завършите тези мисли по проблема за националното?

— Очарованието на тази пиеса е в това, че към христоматийно познатата ситуация — подготовката и избухването на Априлското въстание, Никола Русев подхожда със свой ракурс, със самобитно вълнение и оригинален творчески стил. Като художествен факт това е една монолитно излята творба. Тя не се нуждае от дописване, прекомпозиране, поправки. Това улеснява, но и затруднява. Авторът използва като стилистичен похват диалектизми от всички говорни области на България. Но това е направено с голяма художествена мярка. Същевременно този прием на драматурга ни дава възможност да усетим аромата на времето.

— Намирате ли нови моменти в отношението на съвременната ни режисура към разкриване националните черти на българина?

— Определено, да! Съвременната българска режисура се стреми да покаже в характера на българина едновременно присъствие на комичното и трагичното. Душевността му се разкрива не само в конкретната историческа ситуация в пиесата. Българинът размишлява за неща, които имат глобален, общочовешки смисъл, които са непродуктивни в живота. Това съчетание на бит и философия в образа усложнява актьорската задача. В епическите пиеси актьорът трябва да даде на зрителя в минимум време максимум информация за образа.

— Другарю Нейков, вашата сценография и в трите спектакъла е подчертано метафорична. Защо предпочитате този подход?

— Метафори и асоциации, а не бит и фактология — това е моето разбиране за сценографията. Когато мисля за оформлението на бъдещия спектакъл, аз винаги търся един ярък детайл, който да има две функции: да носи конкретността на историческото време и същевременно да внушава голямата идея на спектакъла. А в трилогията, за което говори Слави Шкаров, този елемент трябва да носи български дух, национална атмосфера. Каруците и шлемът в „Законодателят“ рисуваха движението на нацията по колите на историята, под небето на България — небе на погроми и победи. В постановката „От земята до небето“ различните плетове материализират движението към подвига, към саможертвата: в един момент те разделят хората, в друг ги приютяват или затварят, обединени от човешкия страх, а накрая тези плетове ще бъдат жаравата, върху която априлските бунтовници ще тръгнат да умрат за България. Или и в трите пиеси аз съм търсил такъв национален елемент, който като монументална фактура най-ярко и категорично да внуши драматичните страници от изпитанията на българския национален характер. Изпитания на страх, героизъм, на мерзост или на свободомислие и саможертва за „майка България“.

представлението се води от
К Ю Р А Н А П Е Н Е Б А

текста следи
Г И Н К А Ц А Н К О В А

технически сътрудници

Художник-изпълнители: Виктор Христов, Христо Луканов, Зав. техн. и проектантско бюро — Петър Гузелски. Ръководител организация и реклама — Надежда Ванева. Ръководители художествено осветление — Георги Харалампиев, Димитър Ников. Звуково оформление — Цвятко Ячев. Театър-майстори — Кънчо Начев, Здравко Владимиров. Тапничерско ателие — Йордан Петров. Завеждащ театрален реквизит — Васил Сапунджиев. Шивашко ателие — Стефка Божанова. Драган Петров. Железарско ателие — Георги Петков. Дърводелско ателие — Нено Ненов. Грим и перуки — Станой Станоев, Гинка Ангелова. Завеждащ театрален гардероб — Стоянка Найденова.

материалите в програмата

Захари Стоянов — „Записки по българските въстания“, С., 1975.

Иван Хаджийски — „Оптимистична теория за нашия народ“, С., 1974.

Веселин Андреев — „Размисли“, С., 1973.

Борис Василиев — „Имаше ги, нямаше ги“, роман, сп. „Новый мир“, бр. 7/1977 г., М.

Материали и редакция на програмата
Л И Т Е Р А Т У Р Н О Т О Б Ю Р О

уредба и художествено оформление
ДИМИТЪР ГИЛЕВ

